

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 15 lipca 2004 r. *

W sprawie C-459/02

mającej za przedmiot skierowany do Trybunału, na podstawie art. 234 WE, przez Cour de cassation (Luksemburg) wniosek o wydanie, w ramach zawisłego przed tym sądem sporu między

Willym Gerekens,

Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola

a

Wielkim Księstwem Luksemburga,

orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni ogólnych zasad prawa wspólnotowego: zasady pewności prawa i zasady niedziałania prawa wstecz w odniesieniu do regulacji krajowej w zakresie kwot produkcji mlecznej, przyjętej w miejsce pierwotnej regulacji uznanej przez Trybunał Sprawiedliwości za dyskryminującą, a pozwalającej na stosowanie z mocą wsteczną sankcji do

* Język postępowania: francuski.

przekroczeń tych kwot produkcji, które miały miejsce po wejściu w życie rozporządzeń Rady (EWG): nr 856/84 z dnia 31 marca 1984 r. zmieniającego rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 10) oraz nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. w sprawie ogólnych zasad stosowania opłaty wyrównawczej przewidzianej w artykule 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 13), lecz pod rządami zastąpionej regulacji krajowej,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, pełniący obowiązki prezesa trzeciej izby, R. Schintgen i N. Colneric (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: R. Grass,

rozważywszy uwagi na piśmie przedstawione:

- w imieniu W. Gerekensa oraz Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola przez F. Entringera, avocat,

- w imieniu Wielkiego Księstwa Luksemburga przez F. Hoffstettera, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez G. Pierreta, avocat,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez G. Berscheida oraz C. Cattabrigę, działających w charakterze pełnomocników,

uwzględniając sprawozdanie sędziego sprawozdawcy,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wyrokiem z dnia 14 listopada 2002 r., który wpłynął do Trybunału w dniu 19 grudnia 2002 r., Cour de cassation (sąd kasacyjny) przedstawił na podstawie art. 234 WE pytanie dotyczące wykładni ogólnych zasad prawa wspólnotowego: zasady pewności prawa i zasady niedziałania prawa wstecz w odniesieniu do regulacji krajowej w zakresie kwot produkcji mlecznej, przyjętej w miejsce pierwotnej regulacji uznanej przez Trybunał Sprawiedliwości za dyskryminującą, a pozwalającej na stosowanie z mocą wsteczną sankcji do przekroczeń tych kwot produkcji, które miały miejsce po wejściu w życie rozporządzeń Rady (EWG) nr 856/84 z dnia 31 marca 1984 r. zmieniającego rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 10) oraz nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. w sprawie ogólnych zasad stosowania opłaty wyrównawczej przewidzianej w artykule 5 c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 13), lecz pod rządami zastąpionej regulacji krajowej.

- 2 Pytanie to zostało podniesione w ramach sporu toczącego się pomiędzy W. Gerekensem, producentem mleka i Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola (zwaną dalej „Procola”) a Wielkim Księstwem Luksemburga, powstałego na tle szkód wyrządzonych przez to księstwo na skutek błędnego zastosowania uregulowań wspólnotowych w sprawie opłaty wyrównawczej od mleka.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

- 3 Rozporządzenia nr 856/84 i 857/84 ustanowiły, począwszy od dnia 1 kwietnia 1984 r., opłatę wyrównawczą pobieraną od ilości dostarczonego mleka krowiego przekraczającej ilość referencyjną, która miała zostać określona odrębnie dla każdego producenta i każdego skupującego, w granicach zagwarantowanej ilości całkowitej w każdym Państwie Członkowskim. Ilość referencyjna zwolniona od opłaty wyrównawczej była równa ilości mleka lub ekwiwalentu mleka, bądź to dostarczonej przez producenta, bądź też skupionej przez mleczarnie, zgodnie z metodą wybraną w danym roku referencyjnym przez dane Państwo Członkowskie.
- 4 Zgodnie z art. 5 c ust. 1 akapit drugi rozporządzenia Rady (EWG) nr 804/68 z dnia 27 czerwca 1968 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 148, str. 13) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem nr 856/84 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 804/68”):

„[...]”

System opłat jest realizowany w każdym regionie na terytorium Państwa Członkowskiego przy zastosowaniu jednej z niżej podanych metod:

Metoda A

- opłatę wnosi każdy producent od ilości mleka i/lub ekwiwalentu mleka, dostarczonej podmiotowi skupującemu i w danym dwunastomiesięcznym okresie przekraczającej kwotę, która zostanie ustalona.

Metoda B

- opłatą obciążony jest każdy podmiot skupujący mleko lub inne przetwory mleczne, zależnie od ilości mleka lub ekwiwalentu mleka, dostarczonej mu przez producenta i w danym dwunastomiesięcznym okresie przekraczającej kwotę, która zostanie ustalona,
- podmiot skupujący, zobowiązany do wniesienia opłaty, przenosi jej ciężar na producentów, potrącając ją z należności wypłacanej tym producentom, którzy zwiększyli swoje dostawy, proporcjonalnie do stopnia, w jakim przyczynili się do przekroczenia kwoty przyznanej podmiotowi skupującemu”.

5 Artykuł 2 rozporządzenia nr 857/84 stanowi:

„1. Ilość referencyjna, o której mowa w art. 5 c ust. 1 rozporządzenia (EWG) nr 804/68, jest równa ilości mleka lub ekwiwalentu mleka, dostarczonej przez

producenta w roku kalendarzowym 1981 (metoda A), lub ilości mleka lub ekwiwalentu mleka skupionej przez skupującego w roku kalendarzowym 1981 (metoda B), powiększonej o 1 %.

2. Jednakże Państwa Członkowskie mogą przewidzieć, iż na ich terytorium ilość referencyjna, o której mowa w ust. 1, jest równa ilości mleka lub ekwiwalentu mleka, dostarczonej lub skupionej w roku kalendarzowym 1982 lub roku kalendarzowym 1983, objętej takim procentem, aby nie przekroczyć ilości gwarantowanej określonej w art. 5 c rozporządzenia (EWG) nr 804/68. Procent ten może ulegać zmianom w zależności od poziomu dostaw realizowanych przez pewne kategorie podmiotów zobowiązanych do wniesienia opłaty wyrównawczej, rozwoju dostaw w poszczególnych regionach pomiędzy rokiem 1981 a 1983 lub też rozwoju dostaw realizowanych przez pewne kategorie podmiotów zobowiązanych do wniesienia opłaty wyrównawczej w tym samym okresie, stosownie do wymogów, które winny być określone zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 30 rozporządzenia (EWG) nr 804/68.

3. Procenty określone w ust. 1 i 2 mogą być dostosowane przez Państwa Członkowskie celem zapewnienia stosowania art. 3 i 4" [tłumaczenie nieoficjalne].

6 Artykuł 4 ust. 1 lit. a) oraz ust. 2 tego samego rozporządzenia przewiduje:

„1. Celem przeprowadzenia skutecznej restrukturyzacji produkcji mleka na poziomie krajowym, regionalnym lub obszaru skupu, Państwa Członkowskie mogą w ramach stosowania metody A i B:

a) przyznać rekompensatę, w jednej lub więcej rocznych ratach, producentom, którzy zobowiązują się zaniechać definitywnie produkcji mleka;

[...]

2. Uwolnione ilości referencyjne są dodawane, w razie potrzeby, do rezerwy określonej w art. 5” [tłumaczenie nieoficjalne].

- 7 Artykuł 6 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Komisji (EWG) nr 1371/84 z dnia 16 maja 1984 r. ustanawiającego zasady stosowania opłaty wyrównawczej określonej w art. 5 c rozporządzenia nr 804/68 (Dz.U. L 132, str. 11) stanowi:

„1. W ramach metody B ilość referencyjna dla skupującego jest dostosowywana, by uwzględnić w szczególności:

[...]

- d) przypadki substytucji przewidziane w art. 7 ust. 2 rozporządzenia (EWG) nr 857/84, w tym przypadki dokonania przez producenta zmiany skupującego” [tłumaczenie nieoficjalne].

Uregulowania krajowe

- 8 Uregulowania wspólnotowe zostały wprowadzone w życie w Luksemburgu — między innymi dla pierwszego okresu obowiązywania, tj. od dnia 1 kwietnia 1984 r. do dnia 31 marca 1985 r. — na podstawie règlement grand-ducal du 3 octobre 1984

concernant l'application, au grand-duché de Luxembourg, du régime de prélèvement supplémentaire sur le lait (rozporządzenia wielkoksiążęcego z dnia 3 października 1984 r. w sprawie zastosowania w Wielkim Księstwie Luksemburga systemu opłat wyrównawczych od mleka, *Mémorial* 1984, str. 1486, zwanego dalej „rozporządzeniem wielkoksiążęcym z 1984 r.”), zaś w odniesieniu do okresów następujących — na podstawie rozporządzenia wielkoksiążęcego z dnia 12 listopada 1985 r. pod tym samym tytułem (*Mémorial* 1985, str. 1256, zwanego dalej „rozporządzeniem wielkoksiążęcym z 1985 r.”).

- 9 Spośród dwóch możliwych metod realizacji systemu opłat przewidzianych w art. 5 c rozporządzenia nr 804/68 w Wielkim Księstwie Luksemburga wybrano metodę B.
- 10 Zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 857/84 rzeczone Państwo Członkowskie przyjęło rok 1981 jako rok referencyjny. Niemniej jednak do ustalonych w ten sposób podstawowych ilości referencyjnych miały zastosowanie pewne współczynniki, które uwzględniały rozwój ilości mleka dostarczonego różnym skupującym w okresie pomiędzy 1981 r. a 1983 r. w stosunku do średnich wskaźników dostaw w Luksemburgu.
- 11 Zgodnie z regulacją luksemburską indywidualne ilości referencyjne producentów, którzy dobrowolnie zaprzestali produkcji, mogły zostać przydzielone mleczarniom jako skupującym, na których rzecz dostawy były wykonywane, a nie rezerwie krajowej, mimo iż możliwość ta nie była przewidziana w ramach metody B w art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 857/84 w związku z art. 6 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 1371/84 i art. 4 ust. 1 lit. a) oraz ust. 2 rozporządzenia nr 857/84.
- 12 W stosunku do tej regulacji (zwanej dalej „dawną regulacją”) Trybunał w wyroku z dnia 25 listopada 1986 r. w sprawach połączonych 201/85 i 202/85 Klensch i in., Rec. str. 3477, orzekł w sposób następujący:

- „1) Zakaz dyskryminacji wyrażony w art. 40 ust. 3 Traktatu stoi na przeszkodzie temu, by Państwo Członkowskie mogło wybrać rok 1981 jako rok referencyjny w rozumieniu art. 2 rozporządzenia Rady nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r., jeżeli — zważywszy na szczególne warunki panujące na jego rynku — zastosowanie tej opcji na jego terytorium prowadzi do dyskryminacji pomiędzy producentami wewnątrz Wspólnoty.
- 2) Artykuł 2 rozporządzenia Rady nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. stoi na przeszkodzie temu, by Państwo Członkowskie, które wybrało rok 1981 jako rok referencyjny w rozumieniu tego przepisu, z wyjątkiem przypadków wyraźnie przewidzianych w uregulowaniu, określało ilość referencyjną dla skupujących w ten sposób, iż do ilości mleka skupionego przez nich w tym roku stosowany był odpowiedni procent w zależności od poziomu dostaw zrealizowanych przez pewne kategorie podmiotów zobowiązanych do wniesienia opłaty wyrównawczej.
- 3) Rozporządzenie Rady nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. stoi na przeszkodzie temu, by Państwo Członkowskie, które wybrało metodę B, mogło postanowić o dodaniu indywidualnej ilości referencyjnej producenta, który zaprzestał swojej działalności, do ilości referencyjnej skupującego, na którego rzecz ów producent dostarczał mleko w momencie zaprzestania działalności, zamiast przeznaczyć ją na rzecz rezerwy krajowej”.
- 13) W związku z ww. wyrokiem w sprawie Klensch i in. Conseil d'État (Luksemburg) uchylił na mocy wyroku z dnia 26 lutego 1987 r., w zawisłych przed nim postępowaniach, decyzje ministerialne ustalające kwoty indywidualne na podstawie regulacji krajowej.
- 14) Na poziomie normatywnym rozporządzenie wielkksiążęce z 1985 r., jak też inne przepisy wcześniejsze zostały uchylone na mocy art. 17 règlement grand-ducal du 7 juillet 1987 concernant l'application au grand-duché de Luxembourg, du régime de prélèvement supplémentaire sur le lait (rozporządzenia wielkksiążęcego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie zastosowania w Wielkim Księstwie Luksemburga systemu

opłat wyrównawczych od mleka, *Mémorial* 1987, str. 850, zwanego dalej „rozporządzeniem wielkoksiążęcym z 1987 r.”), które ustanowiło nowy system opłat wyrównawczych (zwany dalej „nową regulacją”).

- 15 Działanie wstecz rozporządzenia wielkoksiążęcego z 1987 r. zostało wprowadzone na podstawie loi du 27 août 1987 rendant applicables aux campagnes laitières antérieures à celle de 1987/88 les dispositions du règlement grand-ducal du 7 juillet 1987 concernant l'application au grand-duché de Luxembourg du régime de prélèvement supplémentaire sur le lait (ustawy z dnia 27 sierpnia 1987 r. w sprawie zastosowania do lat gospodarczych dla mleka i przetworów mlecznych poprzedzających rok 1987/88 przepisów rozporządzenia wielkoksiążęcego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie zastosowania w Wielkim Księstwie Luksemburga systemu opłat wyrównawczych od mleka, *Mémorial* 1987, str. 1698). Jeden jedyny artykuł tej ustawy przewiduje, że to rozporządzenie ma zastosowanie do dwunastomiesięcznych okresów stosowania opłat wyrównawczych od mleka, które rozpoczęły się odpowiednio w dniach: 2 kwietnia 1984 r., 1 kwietnia 1985 r. oraz 1 kwietnia 1986 r., jak również przewiduje nowy przydział ilości referencyjnych na podstawie tego rozporządzenia.
- 16 Artykuł 1 rozporządzenia wielkoksiążęcego z 1987 r. utrzymuje w mocy uprzednio dokonany przez władze luksemburskie wybór metody B. Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia wybranym rokiem referencyjnym nie jest — jak dotąd — rok 1981, ale rok 1983, dla którego dostarczone ilości mleka są pomniejszane o całkowity procent będący wypadkową dwóch czynników. Pierwszy czynnik jest ustalany w oparciu o ilości mleka dostarczone skupującemu przez danego dostawcę w roku 1983, zaś drugi w oparciu o wzrost dostaw mleka zrealizowanych na rzecz skupującego w roku 1983 w stosunku do dostaw zrealizowanych w roku 1981 przez to samo gospodarstwo. Powołane rozporządzenie nie przewiduje już, że indywidualne ilości referencyjne producentów, którzy zaprzestali swojej działalności, zostają przydzielone ich skupującym.
- 17 W następstwie wprowadzenia w życie tej nowej regulacji minister rolnictwa Luksemburga ustalił kwoty mleczne dla różnych skupujących w odniesieniu do każdego roku udoju począwszy od dnia 2 kwietnia 1984 r. Władze luksemburskie nie zastosowały do żadnego z zainteresowanych producentów wyższego wymiaru opłaty wyrównawczej niż ten, który miałby zastosowanie na mocy rozporządzeń wielkoksiążęcych z 1984 r. i 1985 r. Zastosowana została najbardziej korzystna norma.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 18 W. Gerekens jest jednym z 64 luksemburskich producentów mleka, zrzeszonych w Procoli, którzy zostali zobowiązani do uiszczenia opłaty wyrównawczej od mleka za okresy udoju 1985/1986 i 1986/1987. Jak wynika z pisma skierowanego dnia 15 marca 1988 r. przez ministra rolnictwa Luksemburga do Procoli, w przypadku W. Gerekensa opłata wyrównawcza należna zgodnie z dawną regulacją wynosiłaby 297 298 LUF, podczas gdy na podstawie nowej regulacji opiewa ona na 114 860 LUF. Ponieważ ta druga kwota jest korzystniejsza dla producenta, opłata wyrównawcza została ustalona w tej wysokości, jednakże została ona powiększona o odsetki za opóźnienie w wysokości 14 334 LUF. W. Gerekens i Procola domagali się zwrotu tej kwoty od Wielkiego Księstwa Luksemburga, powołując się na niezgodne z prawem działanie wstecz obowiązującej regulacji krajowej. Żądanie owo opiera się na szkodach rzekomo poniesionych przez skarżących na skutek błędów popełnionych przez państwo przy wydawaniu regulacji krajowej i stosowaniu przepisów wspólnotowych dotyczących opłaty wyrównawczej od mleka.
- 19 Żądania W. Gerekensa i Procoli nie zostały uwzględnione ani na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji, ani w postępowaniu apelacyjnym. W związku z tym skarżący wnieśli skargę kasacyjną do Cour de cassation.
- 20 Uznając, iż zawisły przed nim spór rodzi wątpliwości w zakresie wykładni prawa wspólnotowego, które nie były dotychczas przedmiotem orzeczenia w trybie prejudycjalnym wydanego w podobnej sprawie, Cour de cassation postanowił zawiesić postępowanie w sprawie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy ogólne zasady prawa wspólnotowego: zasada pewności prawa i zasada niedziałania prawa wstecz sprzeciwiają się temu, by Państwo Członkowskie — w celu stosowania uregulowań wspólnotowych określających kwoty produkcji takie, jak wprowadzone na mocy rozporządzeń Rady (EWG): nr 856/84 z dnia 31 marca

1984 r. zmieniającego rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych [...] oraz nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. w sprawie ogólnych zasad stosowania opłaty wyrównawczej przewidzianej w artykule 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych [...] — ustanowiło, w miejsce pierwotnej regulacji uznanej przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich za dyskryminującą, nową regulację pozwalającą na stosowanie z mocą wsteczną sankcji do przekroczeń kwot produkcji, które miały miejsce po wejściu w życie rozporządzeń wspólnotowych, lecz pod rządami zastąpionej regulacji krajowej?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 21 Wymogi wynikające z ochrony ogólnych zasad uznanych we wspólnotowym porządku prawnym wiążą również Państwa Członkowskie, gdy wprowadzają one w życie rozporządzenia wspólnotowe.
- 22 Wśród tych ogólnych zasad figuruje zasada pewności prawa (zob. wyrok z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie C-453/00 Kühne & Heitz, Rec. str. I-837, pkt 24).
- 23 O ile, z reguły, zasada pewności prawa sprzeciwia się temu, by początek obowiązywania wspólnotowego aktu prawnego przypadł przed datą jego publikacji, o tyle w drodze wyjątku dopuszczalne jest odstępstwo od tej reguły, jeżeli wymaga tego zamierzony cel i jeżeli uzasadnione oczekiwania zainteresowanych osób są należycie respektowane (zob. wyroki z dnia 21 lutego 1991 r. w sprawach połączonych C-143/88 i C-92/89 Zuckerfabrik Süderdithmarschen i Zuckerfabrik Soest, Rec. str. I-415, pkt 49 oraz z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie C-110/97 Niderlandy przeciwko Radzie, Rec. str. I-8763, pkt 151).

- 24 Zasada pewności prawa nie zostaje zatem naruszona przez regulację krajową, która jest stosowana z mocą wsteczną, jeżeli wymaga tego zamierzony cel, a uzasadnione oczekiwania zainteresowanych osób są należycie respektowane.
- 25 Celem regulacji krajowej rozpatrywanej w postępowaniu przed sądem krajowym jest wprowadzenie w życie systemu opłat wyrównawczych od mleka, zgodnie z zobowiązaniem, które ciąży na Państwach Członkowskich na mocy art. 5 c ust. 1 rozporządzenia nr 804/68. System ten zmierza do przywrócenia, poprzez ograniczenia produkcji mleka i przetworów mlecznych, równowagi między podażą a popytem na rynku mleka, którego cechą charakterystyczną są nadwyżki strukturalne (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 maja 1988 r. w sprawie 84/87 Erpelding, Rec. str. 2647, pkt 26). Jego cel może zostać osiągnięty jedynie poprzez uwzględnienie, poczynwszy od pierwszego okresu dwunastomiesięcznego rozpoczynającego się w dniu 1 kwietnia 1984 r., całości produkcji wprowadzonej do obrotu w ten czy inny sposób i wpływającej tym samym na podaż i popyt.
- 26 Wobec powyższego Państwo Członkowskie, które nie zastąpiłoby regulacji krajowej wydanej w celu wprowadzenia w życie systemu opłat wyrównawczych od mleka, która okazała się sprzeczna z prawem wspólnotowym, nową regulacją działającą z mocą wsteczną, naraziłoby na szwank realizację owego celu i zagroziłoby skuteczności tego systemu. Nie może istnieć żaden wyjątek od zobowiązania polegającego na wykonaniu rozporządzeń ustanawiających system opłat wyrównawczych od mleka, ponieważ są one wiążące w całości od momentu ich wejścia w życie.
- 27 W związku z tym cel zamierzony przez taką regulację krajową jak ta rozpatrywana w postępowaniu przed sądem krajowym wymaga, by z uwagi na prawidłowe i skuteczne wprowadzenie systemu opłat wyrównawczych od mleka regulacja ta była stosowana z mocą wsteczną.
- 28 Co się tyczy ewentualnego naruszenia uzasadnionych oczekiwań zainteresowanych osób, to należy przypomnieć, iż na ochronę uzasadnionych oczekiwań może

powołać się każdy podmiot gospodarczy, w którym instytucja wzbudziła uzasadnione oczekiwania (wyrok z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie C-22/94 Irish Farmers Association i in., Rec. str. I-1809, pkt 25).

- 29 Powołanie się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań w odniesieniu do określonej regulacji jest możliwe tylko wtedy, gdy władze publiczne uprzednio stworzyły sytuację mogącą rodzić uzasadnione oczekiwania (zob. podobnie wyrok z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie C-179/00 Weidacher, Rec. str. I-501, pkt 31). Ponadto jeżeli rozsądny i przezorny podmiot gospodarczy jest w stanie przewidzieć wydanie przepisów wspólnotowych mogących wpłynąć na jego interesy, nie może on powoływać się na tę zasadę w razie wydania takich przepisów (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Irish Farmers Association i in., pkt 25).
- 30 W niniejszej sprawie skarżący nie powołują się na oczekiwania co do trwałości obowiązywania rozporządzeń wielkokośniętych z 1984 r. i 1985 r., lecz odwołują się jedynie do swoich oczekiwań co do niedziałania wstecz nowej regulacji.
- 31 Niemniej jednak historia tej regulacji w postaci, w jakiej skarżący przedstawili ją szczegółowo Trybunałowi w swoich uwagach, nie dostarcza żadnych wskazówek pozwalających na stwierdzenie, że podmioty gospodarcze mogły pokładać uzasadnione oczekiwania w tym, że okres pomiędzy dniem 1 kwietnia 1984 r. a datą wejścia w życie rozporządzenia wielkokośniętego z 1987 r. nie będzie objęty regulacją krajową wydaną w celu wprowadzenia w życie wspólnotowego systemu opłat wyrównawczych od mleka.
- 32 W istocie, jak to jasno wynika z powyższych uwag, właściwe organy krajowe nigdy nie pozostawiły najmniejszych wątpliwości co do faktu, iż rozporządzenia wielkokośnięte z 1984 r. i 1985 r. zostaną zastąpione nową regulacją obowiązującą z mocą wsteczną. Jedynie sposób, w jaki ów skutek miał być osiągnięty, był przedmiotem dyskusji na poziomie krajowym, która miała na celu zapewnienie, iż owa wsteczna moc przepisów będzie pozostawać w zgodności z luksemburskim systemem prawnym.

- 33 Stąd też podmioty gospodarcze, takie jak skarżący, winne były spodziewać się, że rozporządzenie wielkoksiążęce z 1987 r. zostanie wprowadzone w życie z mocą wsteczną. Ponadto powinny były one przewidzieć przyjęcie takich przepisów ze względu na trwałą nadprodukcję na rynku mleka i zobowiązanie Państw Członkowskich do wprowadzenia w życie systemu opłat wyrównawczych od mleka od momentu jego wejścia w życie, tj. od dnia 1 kwietnia 1984 r. Wobec powyższego począwszy od daty wejścia w życie rozporządzeń nr 856/84 i 857/84 podmioty te nie powinny były oczekiwać, iż producenci nie będą podlegali opłacie wyrównawczej od wyprodukowanych ilości mleka krowiego, przekraczających przyznane im kwoty mleczne.
- 34 Przeciwno wstecznej mocy obowiązującej rozporządzenia wielkoksiążęcego z 1987 r. nie może być również powoływany argument skarżących, jakoby opłata wyrównawcza miała z punktu widzenia ekonomicznego wszelkie cechy środka karnego, ponieważ karze ono producenta, który przekroczył swoją kwotę mleczną, w wymiarze wprost proporcjonalnym do wyprodukowanej nadwyżki.
- 35 Z całą pewnością zasada niedziałania wstecz przepisów karnych jest zasadą wspólną wszystkim porządkom prawnym Państw Członkowskich, ustanowioną w art. 7 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności jako prawo podstawowe, które stanowi integralną część ogólnych zasad prawa, których poszanowanie zapewnia Trybunał (wyroki z dnia 10 lipca 1984 r. w sprawie 63/83 Kirk, Rec. str. 2689, pkt 22 oraz z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie C-331/88 Fedesa i in., Rec. str. I-4023, pkt 42).
- 36 Niemniej jednak, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, opłata wyrównawcza nie może być traktowana jak sankcja o charakterze podobnym do kar przewidzianych w art. 3 i 4 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 536/93 z dnia 9 marca 1993 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania opłaty wyrównawczej w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 57, str. 12) (zob. wyroki z dnia 25 marca 2004 r. w sprawach połączonych C-231/00, C-303/00 i C-451/00 Cooperativa Lattepiù i in., Rec. str. I-2869, pkt 74 oraz w sprawach połączonych od C-480/00 do C-482/00, C-484/00, od C-489/00 do C-491/00 i od C-497/00 do C-499/00 Azienda Agricola Ettore Ribaldi i in., Rec. str. I-2943, pkt 58).

37 Otóż opłata wyrównawcza od mleka stanowi ograniczenie wynikające z przepisów dotyczących polityki rynkowej lub strukturalnej. Stanowi ona część mechanizmu interwencyjnego mającego na celu uregulowanie ryków rolnych i jest przeznaczona do finansowania wydatków w sektorze mleka. Co za tym idzie, poza swoim oczywistym celem — tj. zobowiązaniem producentów mleka do przestrzegania przydzielonych im ilości referencyjnych — opłata wyrównawcza ma także cel gospodarczy, mianowicie zapewnienie Wspólnocie niezbędnych środków do zbycia nadwyżki mleka wyprodukowanej z przekroczeniem kwot mlecznych (zob. ww. wyrok w sprawie *Cooperativa Lattepiù i in.*, pkt 74 i 75, jak również wyrok w sprawie *Azienda Agricola Ettore Ribaldi i in.*, pkt 58 i 59).

38 W świetle powyższych rozważań na postawione pytanie należy odpowiedzieć w ten sposób, iż ogólne zasady prawa wspólnotowego: zasada pewności prawa oraz zasada niedziałania prawa wstecz nie sprzeciwiają się temu, by Państwo Członkowskie — w celu stosowania uregulowań wspólnotowych określających kwoty produkcji, takie jak wprowadzone na mocy rozporządzeń nr 856/84 oraz nr 857/84 — ustanowiło, w miejsce pierwotnej regulacji uznanej przez Trybunał za dyskryminującą, nową regulację obowiązującą ze skutkiem wstecznym w stosunku do przekroczeń kwot produkcji, które miały miejsce po wejściu w życie tych rozporządzeń, lecz pod rządami zastąpionej regulacji krajowej.

W przedmiocie kosztów

39 Koszty poniesione przez rząd luksemburski i Komisję w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi nie podlegają zwrotowi. Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów

TRYBUNAŁ (trzecia izba)

w odpowiedzi na pytanie przedłożone mu wyrokiem z dnia 14 listopada 2002 r. przez Cour de cassation orzeka, co następuje:

Ogólne zasady prawa wspólnotowego: zasada pewności prawa oraz zasada niedziałania prawa wstecz nie sprzeciwiają się temu, by Państwo Członkowskie — w celu stosowania uregulowań wspólnotowych określających kwoty produkcji, takie jak wprowadzone na mocy rozporządzeń Rady (EWG): nr 856/84 z dnia 31 marca 1984 r. zmieniającego rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych oraz nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. w sprawie ogólnych zasad stosowania opłaty wyrównawczej przewidzianej w artykule 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych — ustanowiło, w miejsce pierwotnej regulacji uznanej przez Trybunał za dyskryminującą, nową regulację obowiązującą ze skutkiem wstecznym w stosunku do przekroczeń kwot produkcji, które miały miejsce po wejściu w życie tych rozporządzeń, lecz pod rządami zastąpionej regulacji krajowej.

Rosas

Schintgen

Colneric

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 lipca 2004 r.

Sekretarz

Prezes trzeciej izby

R. Grass

A. Rosas